

The background features a complex, abstract graphic of interconnected orange circles and lines, resembling a molecular or network structure. The circles vary in size, and the lines connect them in a non-linear, branching pattern. The overall color palette is a warm, golden-orange. The text is centered in the middle of the page.

EN METODPALETT FÖR SOCIAL INNOVATION

Utgivare

Social Innovation Skåne

Redaktör

Mötesplats Social Innovation

Texter

Centrum för Publikt Entreprenörskap

Coompanion Skåne

Mötesplats Social Innovation

NÄTVERKET-Idéburen sektor Skåne

Mer om Social Innovation Skåne

---

www.socialinnovationskane.se

www.facebook.com/socialinnovationskane

www.instagram.com/socialinnovationskane

**EUROPEISKA
UNIONEN**
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

SOCIAL INNOVATION SKÅNE

Den 1 september 2015 gick startskottet för ett treårigt samverkansprojekt som ska ge Skåne bättre förutsättningar för start och utveckling av sociala innovationer, det vill säga innovativa tjänster, produkter, processer och metoder som strävar efter att möta samhällets utmaningar. Projektet tar avstamp i att det traditionella systemet har svårt att fånga upp och hitta lösningar som förmår möta framtida behov på ett innovativt sätt. Projektet vill även bidra till regional utveckling och konkurrenskraft genom att skapa en bättre struktur och bättre förutsättningar för människor, företag och idéburna organisationer att hitta, uppfinna och utveckla idéer som löser samhällsproblem. Arbetet sker på flera plan och den gemensamma nämnaren är tät samverkan och experimentlusta.

Intresset för sociala innovationer för att få till en hållbar utveckling i samhället har ökat. Det finns behov av att vidga synen på innovation och att stödja aktörer som kan bidra till fler sociala samhällsinnovationer.

Social Innovation Skåne – ett samverkansprojekt mellan idéburna aktörer som har lång erfarenhet av att stötta samhällsentreprenörer, idéburen utveckling och tillsammansföretagande. Tillsammans med akademien utvecklade vi de skånska stödstrukturerna för sociala innovationer så att fler samhällsförbättrande idéer ser dagens ljus.

SAMVERKANSPARTNERS

Centrum för Publikt Entreprenörskap, Coompanion Skåne, NÄTVERKET-Idéburen sektor Skåne och Mötesplats Social Innovation (Malmö universitet)

COOMPANION

NÄTVERKET
Idéburen sektor Skåne

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	5
VERKTYG	7
1. Behovsanpassad rådgivning - stöd till samhällsentreprenörer och sociala innovationer	7
2. Tematiska workshops - en rådgivningsform i grupp	9
3. Kartläggningar	9
4. LokalEkonomisk Analys	11
METODER & FORMAT	13
1. Co-Lab	13
2. Pop-up Science Shops	16
ÖVERENSKOMMELSER & AVSIKTSFÖRKLARINGAR	17
1. Positionspapper	17
2. Överenskommelsen Skåne	18
KUNSKAPSUTVECKLING & KUNSKAPSDELNING	19
1. 100 sociala innovationer i Skåne	19
2. Lärkonferens	20
3. Utbildningspaket för kommuner	21
4. Forskningsutblick	22
5. Nätverk Famna Syd	22

INTRODUKTION

Som ett ramverk runt projektet Social Innovation Skåne finns FN:s globala hållbarhetsmål och Agenda 2030; utmaningar som är globala men som man parallellt arbetar med regionalt och lokalt för att lösa. Många av utmaningarna behöver just sociala innovationer som en väg framåt. FN påtalar att dessa utmaningar inte är möjliga för en ensam aktör att lösa utan det krävs samverkan (hållbarhetsmål 17). Social Innovation Skåne är ett tvärsektorielt initiativ och syftar till att skapa fler samverkansytor och ett stödsystem för sociala innovationer genom samhandling mellan aktörer från idéburen sektor, offentlig sektor, näringsliv, akademi och enskilda samhälls-entreprenörer.

För att lösa komplexa samhällsutmaningar och få social innovation att hända måste man hitta *nya sätt att samverka*. Inom ramen för projektet Social Innovation Skåne har vi därför använt, testat och utforskat olika metoder, modeller, verktyg och överenskommelser för att uppnå tvärsektorieell samverkan och för att skapa grund för fler sociala innovationer och sociala företag.

Här följer ett urval av exempel med beskrivning på hur vi använt dem och i vilket syfte. Vi har delat in exemplen i fyra kategorierna:

VERKTYG

Med verktyg menar vi enskilda insatser, produkter och/eller tjänster som varit behjälpliga i vår process att på strategisk nivå lyfta fram social innovation som ett viktigt innovationsområde.

METODER & FORMAT

Med metoder och format menar vi insatser i flera led och steg som använts för att på ett pedagogiskt sätt förklara och tydliggöra samverkan för social innovation.

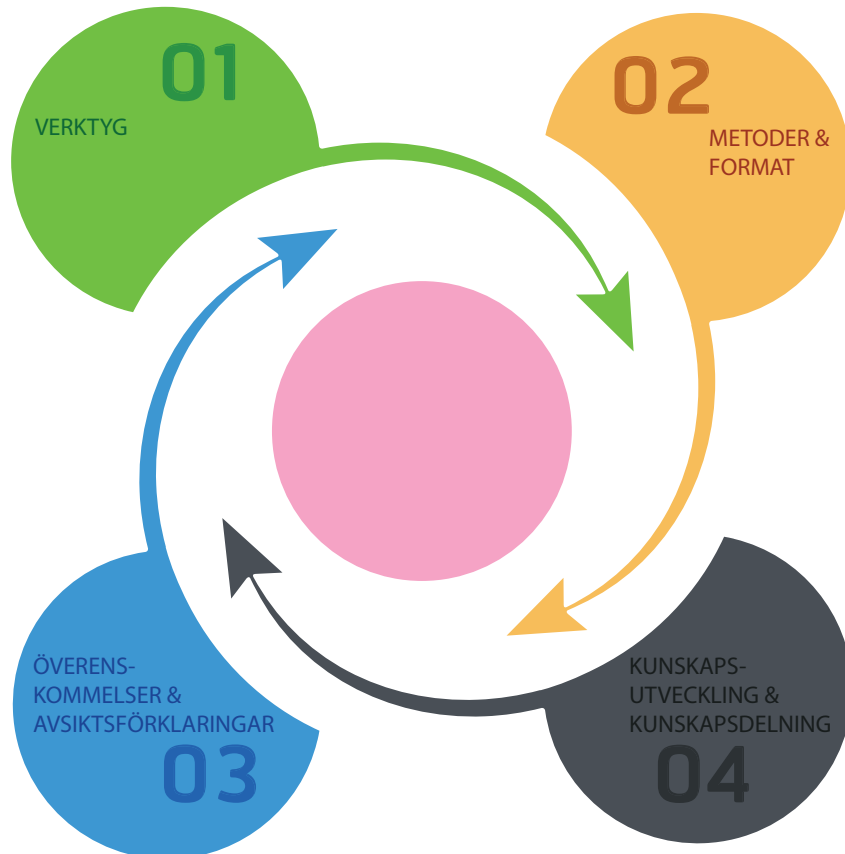
ÖVERENSKOMMELSER & AVSIKTSFÖRKLARINGAR

Strategiskt viktiga skrivningar och dokument som vi använt för att visa på vinsterna med samverkan.

KUNSKAPSUTVECKLING & KUNSKAPSDDELNING

Genom att förtydliga och förenkla samt ta fram ny kunskap, skapa ökad förståelse för social innovation.

Det är vår förhoppning att denna metodpalett ska inspirera med olika sätt att skapa samverkan, för fler och mer sociala innovationer i framtiden.

VERKTYG

Enskilda insatser, produkter och/eller tjänster som varit behjälpliga i processen att på strategisk nivå lyfta fram social innovation som ett viktigt innovationsområde.

---

1. Behovsanpassad rådgivning – stöd till samhällsentreprenörer och sociala innovationer

Inom projektet Social Innovation Skåne har samhällsentreprenörer stöttats genom behovsanpassad rådgivning, både individuellt och i grupp. Det som skiljer en samhällsentreprenör och en mer "traditionell" entreprenör åt är att samhällsnyttan alltid är huvudsyftet för samhällsentreprenören och då får också företagsmodellen en annan logik än den traditionella.

För att se värdet av en social innovation måste den sättas in i sin samhälleliga kontext och det måste göras tydligt vilken samhällsutmaning den bidrar till att lösa. Detta påverkar i sin tur hur innovationen kan finansieras, organiseras, kommuniceras och vilka samverkanspartners som är väsentliga att koppla in. En rådgivare för sociala innovationer måste därför ha ett systemperspektiv med en bred kunskap om hur samhället är organiserat och väletablerade tvärspektoriella nätverk.

Målet är att de entreprenörer lyckas förverkliga sina samhällsutvecklande innovationer utifrån hela hållbarhetsperspektivet – socialt, ekonomiskt och ekologiskt. Med ett samhälleligt syfte i centrum, men också med fokus på ekonomisk hållbarhet och delaktighet. Det är komplexa utmaningar som entreprenören ska navigera i och rådgivaren får ofta rollen som dörroppnare, relationsbyggare och som tolk mellan olika sektorer, logiker och perspektiv. Rådgivaren möter samhällsentreprenörer i olika skeden i deras idéutveckling, och under en rådgivning berörs så gott som alltid följande frågeställningar:

Hur ska ni organisera er?

Beroende på vilken slags verksamhet entreprenören vill skapa, kan man rekommendera olika sätt att organisera en samhällsutvecklande idé. Vanligast är ideell eller ekonomisk förening, men det kan också handla om att bilda svb-bolag (aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning), aktiebolag eller enskild firma. Vissa väljer att organisera sina initiativ som lösa nätverk och andra skapar flera olika juridiska former som kan användas som plattformar mot olika målgrupper och olika finansörer. Vi besitter kunskap kring vilka möjligheter olika organisationsformer ger och hur man organiserar en verksamhet som främjar delaktighet och samhällsutveckling.

Hur ska ni finansiera er idé?

När man pratar om möjlig finansiering med samhällsentreprenörer inventeras alla möjliga tillgängliga resurser, inte bara tillgång till kapital, utan även ideella krafter, nätverk, kunskaper och kompetenser. Finansiering av en social innovation handlar många gånger om att analysera dess samhällsnytta och vilket värde den medför till t ex offentlig sektor. Knäckfrågan som måste analyseras noga är: vem kan tänka sig att betala för att lösa samhällsproblemet? Vid start av arbetsintegrerande sociala företag (ASF) är den dubbla affärsidén nyckeln till en möjlig finansiering – där företaget dels säljer varor och/eller tjänster på en marknad och dels säljer arbetsträningsplatser till

offentlig sektor, vilket kommuner och/eller Arbetsförmedlingen finansierar. Eftersom rådgivaren ofta möter entreprenörer som vill driva samhällsnyttiga projekt, som först på sikt kanske kommer att bli ett företag, är det viktigt att ha kunskap om tillgängliga offentliga projektmedel. Men rådgivaren ska också kunna guida etablerade samhällsentreprenörer kring regelverk för t ex offentlig upphandling och hur man som socialt företag kan svara på dem eller hur Försäkringskassans regler för ersättningar för stödanställningar fungerar.

Hur ska ni kommunicera er idé?

Att lyfta fram rätt värden och att få folk att ryckas med i historien om ditt samhällsnyttiga initiativ är fundamentalt för en samhällsentreprenör. Kommunikationen handlar inte i första hand om att få fler marknadsandelar utan om att skapa delaktighet, engagemang, stolthet och förtroende. Hur får man fler att bli bärare av en historia? Ju fler som sprider den och äger den, ju starkare blir rörelsen. Här kan man under en rådgivning hjälpa till att vaska fram det väsentliga i historien och sprida den vidare, samt visa

på andra goda exempel som inspiration.

Hur ska ni involvera målgruppen?

Utgår innovationen från ett reellt behov hos målgruppen? Hur är målgruppen involverad? Sociala innovationer och nya sätt att lösa samhällsproblem, utvecklas ofta av samhällsentreprenörer som både står nära utmaningen och är samtidigt de som engagerar sig för att lösa den. När så inte är fallet är det rådgivarens uppgift att hjälpa entreprenören att arbeta närmare målgruppen för att identifiera dess behov, småskaligt testa och vidareutveckla lösningar.

Viss social innovation kräver en bredare social mobilisering av målgruppen – geografiskt eller tematiskt. Den behöver innehålla sex roller/ansvarsområden för att vara hållbar och handlingskraftig:

- ”Krok” – någon gemensam samhällsutmaning som engagerar flera
- ”Tok” – någon som tänker nytt och innovativt
- ”Lok” – någon som ansvarar för att driva och hålla ihop processen
- ”Klok” – någon som har spetskunskap inom antingen utmaningen eller innovationen

- ”Bok” – någon som ansvarar för ekonomin
- ”Korv” – att det finns ett socialt sammanhang och kul inslag (t ex korvgrillning)

Vem ska ni kroka arm med?

En bred samverkan är oftast en förutsättning för en hållbar social innovation. Ju fler som förstår nyttan och värdet av en innovation, desto fler kan bidra till att förverkliga den och bli ambassadör för idén. Vi har breda nätverk inom alla sektorer för att kunna koppla ihop entreprenörer med andra ”möjliggörare”, både idéburna och offentliga. Vi tror på vikten av att hitta lokala bärare och plattformar för lokal utveckling, samtidigt som vi har ett regionalt perspektiv där vi kan koppla ihop både praktiker och hitta samarbetsmodeller mellan olika kommuner. En av våra styrkor som intermediärer är att vi kan agera både på gräsrots- och systemnivå och vara en möjliggörare både för entreprenörer och systemaktörer. Vi har ett holistiskt förhållningssätt i vår rådgivning och vi försöker se enskilda entreprenörers initiativ som en del av en större förändring och vi kopplar gärna samman initiativ som kan stärka varandra.

FRÅGESTÄLLNINGAR VID RÅDGIVNING

- Hur ska ni organisera er?
- Hur ska ni finansiera er idé?
- Hur ska ni kommunicera er idé?
- Hur ska ni involvera målgruppen?
- Vem ska ni kroka arm med?

2. Tematiska workshops - en rådgivningsform i grupp

Rådgivning som stöd till samhälls-entreprenörer och sociala innovationer kan med fördel också läggas upp som tematiska workshops, framförallt när flera initiativ möts för att aktivt jobba kring ett gemensamt tema. Workshops kan vara uppdelade i flera tillfällen beroende på temats komplexitet och vad som ska uppnås. Denna rådgivningsform är bra för att jobba processinriktat kring problem som inte har en given lösning utan mer är av utforskande karaktär. Då flera aktörer deltar främjar det möjligheterna att tänka tillsammans och få synergieffekter. Förutom att bistå med expertis kring rådgivning för samhälls-entreprenörer, har rådgivaren också den viktiga rollen som processledare.

3. Kartläggningar

Kartläggning av Idéburen sektor i Skåne och Blekinge

Sociala entreprenörer och sociala innovatörer finns i alla samhällssektorer. Kunskapen om den idéburna sektorns roll som innovatör har i samband med uppbyggnad och förvaltning av välfärdssamhället delvis fått en underordnad position. Dock kan man inte underskatta den idéburna sektorns sociala innovationskraft och förmåga att lösa samhällsutmaningar. Det finns många exempel på hur dessa innovationer har omhändertagits och skalats upp i en statlig kontext som delar av vårt välfärdssamhälle. Genom projektet Social Innovation Skåne har den idéburna sektorns möjlighet att bidra till sociala innovationer lyfts. Därför har det varit viktigt med en grundläggande kunskap om den idéburna sektorns omfattning.

Kartläggningen är en uppföljning av en tidigare kartläggning genomförd i Skåne 2006. Statistiken köptes från Statistiska Centralbyrån

(SCB) och bearbetades av forskare från Lunds universitet. Kartläggningen utgjorde ett kunskapsunderlag om den idéburna sektorns omfattning i Skåne och Blekinge, dess inriktningar samt hur den kan användas vid sektorsintern och sektorsövergripande samverkan.

I projektet har kartläggningen fungerat som ett underlag för samtal om den idéburna sektorns roller och mervärden, främst kopplat till frågor som rör samverkan. Att ha ett statistiskt underlag som utgångspunkt för ett samtal om idéburen sektor visade sig vara värdefullt, då det väcker frågor och reflektioner. Det är viktigt att underlagen är uppdaterade och aktuella, för att kunna jämföra med tidigare underlag och kartläggningar.

Kartläggning av idéburna lokaler

Om idéburen sektor ska kunna flytta fram sina positioner inom social innovation och skapa bättre förutsättningar för sektorn och få det rika föreningslivet att växa, så behövs tillgång till lokaler och mötesplatser. Om vi vill stärka integration, tillit och delaktighet i samhället så är mötesplatser en grundläggande funktion. Det gäller för alla, oavsett sektor. Vi insåg En kartläggning av lokaler och mötesplatser kan också vara ett viktigt underlag vid offentlig upphandling. Därför bestämdes att inom

ramen för projektet, utföra en kartläggning av just lokaler och deras användningsområden som viktiga delar i framkomsten av sociala innovationer.

Som ett första steg genomfördes en enkätundersökning riktad till medlemsorganisationerna i Ideell Kulturallians (en samarbetsorganisation för det civila samhällets organisationer på kulturområdet, se <http://www.ideellkultur.se/>) och NÄTVERKET Idéburen sektor Skåne för att kartlägga sektorns tillgång till lokaler och hur dessa kan tillgängliggöras även för andra, såväl idéburna som andra aktörer. NÄTVERKET Idéburen sektor Skåne ansvarade för såväl framtagandet av enkät, utskick samt sammanställning av resultat och uppbyggnaden av en internet-baserad plattform där kunskap om föreningar och dess lokaler kan spridas, samt i mån av möjlighet, även hyras ut till andra.

Kartläggningen visade på att många idéburna organisationer saknar lokaler för sin verksamhet och/eller har inte ekonomiska förutsättningar att hyra via en privat aktör. Det kan också vara så att det inte finns lokaler att tillgå på den ort man bor. Samtidigt kan uthyrning alternativt utlåning av outnyttjade lokaler utgöra en intäktsdel för organisationer som har lokaler, likaså kan tillgängliggörandet av lokaler bidra till

ett ökat intresse för idéburen sektor. Nya slags lokaler och mötesplatser kan bidra till innehållet i verksamheten, t ex vid möten om landsbygdsutveckling finns ett värde av att mötas på landsbygden. Ambition med underlaget och kartläggningen var att den skulle utgöra en kunskapskälla för ökad förståelse om sektorns omfattning och förutsättningar samt visa på nya möjligheter för möten och samverkan.

Kartläggning av Idéburet offentligt partnerskap (IOP) i Skåne

Idéburet offentligt partnerskap är en samverkansmodell mellan det offentliga och den idéburna sektorn. Forum – idéburna organisationer med social inriktning tog fram modellen 2010 för att möjliggöra problemlösning mellan sektorer för ett hållbart samhälle. När en offentlig instans och en idéburen organisation ingår ett IOP definierar de tillsammans en samhällsutmaning. På så sätt ökar möjligheten att förstå ett samhällsproblem och vad det är som behövs för att det ska lösas. Som en del av IOP-arbetet i sin helhet, behövs mer kunskap om omfattningen av IOP:er i Skåne, inom vilka områden som IOP:er tecknas och parternas erfarenheter av att arbeta inom ramen för ett IOP. En enkät skickade därför ut till Skånes kommuner och kontakter togs med företrädare från den idéburna parten i ett urval av IOP:er som en del av en större kartläggning.

Underlaget har gett kunskap om det aktuella IOP-läget i Skåne samt utkristalliserat behov av stöd och råd för både offentliga och idéburna parter i processen att ingå ett IOP.

IOP är en social innovation för att skapa förutsättningar för en långsiktighet i finansiering och samverkan kring gemensamma samhällsutmaningar.

Kartläggningen har skapat förutsättningar för att bygga upp en stödstruktur för IOP i Skåne och med fler IOP:er skapas förutsättningar för fler sociala innovationer.

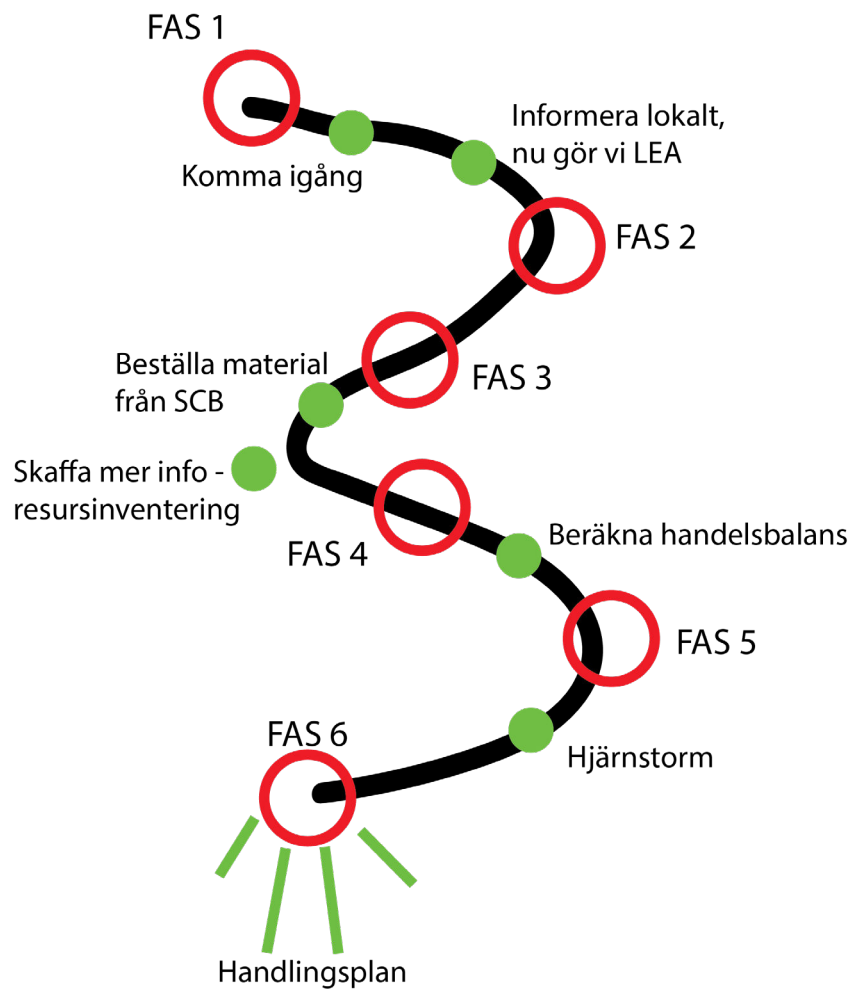
4. LokalEkonomisk Analys

LokalEkonomisk analys (LEA) är en beprövad metod, som med hjälp av statistik synliggör den ekonomiska potentialen i ett lokalsamhälle. LEA har genomförts i många bygder runt om i Sverige och genomförda analyser har bidragit till att matbutiker räddats eller ökat sin omsättning, att bagerier, bygdebolag och frisörsalonger startats, avfolkningstrender vänt osv. Resultatet av den lokalekonomiska analysen kan även ligga till grund för upprättande av lokala handlingsplaner eller utvecklandet av nya projekt.

Med LEA som metod kan lokalbefolkningen själva, med hjälp av bland annat statistik från SCB, kartlägga resurserna i sin bygd för att få fram bygdens handelsbalans med omvärlden – hur stor del av de lokala ekonomiska tillgångarna spenderas i bygden och hur stor del spenderas på annan ort? Analysen tydliggör vilken utvecklingspotential som finns vad gäller nytt företagande och skapande av arbetstillfällen. Genom att göra en lokalekonomisk analys får orten en faktabaserad analys utifrån vilken de kan visionera om och planera den framtida utvecklingen av bygden.

Inom ramen för projektet Social Innovation Skåne har erbjudits igångsättningshjälp och processledning i LEA i 5 byar (Huaröd, Klagshamn, Röstånga, Ludvigsborg och Flyinge) samt bidragits med nätverkande för utbyte av erfarenheter kring metoden. En gemensam nämnare för dessa byar var att där funnits personer med intresse för lokal utveckling och som haft ett eget driv och nyfikenhet på sin plats. Det har t ex varit en arbetsgrupp, ett byalag, en utvecklingsförening eller annan formation som tydligt verkat för att resultatet av analysen ska komma alla boende inom den utvalda geografien till del. Områden som varit i fokus är: fossilfritt samhälle, bostäder/lokaler, träffpunkter, transport/bränsle, fritid och kultur, livsmedel och service.

Syftet med att testa metoden inom projektet Social Innovation Skåne var att undersöka om LEA fungerar som stöd och struktur att samlas kring för föreningar, individer, företagare att gemensamt identifiera potential i lokalsamhället, samla gemensamma initiativ och stötta samhälls-entreprenöriell organisering. Man har också velat undersöka om LEA stimulerar till handling för att initiera fler sociala innovationer i Skåne. Rollen i processen var att informera om LEA, vara igångsättare, handleda, processleda, koppla ihop gruppen med sin kommun, samt utveckla kunskapen hos kommuners utvecklingsstrateger kring LEA-metoden.

LÄS MER

FRIA METODER
www.friametoder.se

METODBOK
http://www.friametoder.se/wp-content/uploads/2017/10/171105_LEA_manus.pdf

METODER OCH FORMAT

Insatser i flera led och steg som använts för att på ett pedagogiskt sätt förklara och tydliggöra samverkan för social innovation.

---

1. Co-Lab

Co-Lab är ett lärandeformat för att stärka innovations-, förändrings- och/eller samverkansförmåga utvecklat av Mötesplats Social Innovation vid Malmö universitet, och används för att tackla samhällsproblem. Sociala innovationer innebär ofta nya former av samarbeten på tvärs mellan samhällssektorer där man utifrån gemensamma behov försöker hitta innovativa lösningar. Formatet visar på möjligheterna med design-drivna ansatser för social innovation, i form av t ex labb eller testbäddar, där man hela tiden omformulerar och analyserar utmaning och mål.

Formatet bygger på att samla och regelbundet stödja personer som arbetar med förändringsprocesser och utvecklingsarbete. Det kan vara personer som arbetar operativt, men även chefer och strategiskt ansvariga som kan påverka ramförutsättningar i sin organisation. Ett Co-Lab kan samla personer i samma organisation, men lämpar sig lika gärna att samla personer från olika sektorer kring en gemensam frågeställning. Deltagarna träffas ca en gång i månaden där de genom dialog och konkreta aktiviteter får stöd i att komma vidare i sitt lokala arbete men också möjlighet att lära och reflektera på tvärs av sina olika konkreta erfarenheter.

Ett Co-Lab leds vanligtvis av en forskare som ansvarar för att samla upp erfarenheter av de hinder och möjligheter för innovation som kartläggs i processen. Kartläggningen kan sedan användas för att initiera olika samtal kring möjliga systemförändringar. Inom ramen för projektet har ett antal Co-Lab genomförts i Skåne, i olika sammanhang och på olika teman såsom cirkulär ekonomi och återbruk,

social mobilisering, biblioteksutveckling och hållbar stadsutveckling.

Exempel: Co-Lab Policyprocesser

För att fler sociala innovationer ska se dagens ljus behöver vi se över strukturer som förhindrar dessa idéer att ta form, spridas och skalas upp. Vi ville därför undersöka om det finns regler, strukturer och praxis som hindrar och fördröjer framväxten av social innovation. Policyer skapas i många fall utan involvering av medborgare eller andra berörda. En del regler och policyer är många gånger föråldrade eller tolkas på olika sätt i olika organisationer, sällan med en tvärssektoriell samsyn.

Genom att använda Co-Labformatet och designmetoden arbetade deltagarna med att identifiera innovationshämmande policyer som relaterar till arbetet med en eller flera samhällsutmaningar samt testat att ”göra” policy på nya sätt, för att förändra och förbättra dem. Deltagarna i labbet har varit personer som på olika sätt är involverade i utvecklingsarbetet av policyer.

I Co-Labbet fokuserade man också på att undersöka förutsättningarna att etablera ett regionalt policy-labb i samarbete med Region Skåne, där policys fortlöpande skulle kunna tas fram utifrån samskapande processer med medborgare. Vi samlade ett nätverk av aktörer som var intresserade av detta arbetssätt samt att kartlägga vilka slags lärandeprocesser som skulle kunna vara relevanta och på vilket sätt roller mellan organisationer, tjänstemän, politiker som skulle kunna vidareutvecklas.

Exempel: Co-Lab Landsbygdsutveckling, cases Kristianstad och Svalöv

Vi vet av erfarenhet att stora regionala projekt, såsom Social Innovation Skåne, av praktiska skäl har lättare att knyta till sig aktörer i de större orterna. I projektet har vi därför använt oss av metoden lokala noder för att stärka lokala sociala innovationer och entreprenörer, och för att säkerställa spridning och genomslag av projektet i *hela* Skåne.

Användandet av noder som metod baseras på våra erfarenheter från andra projekt och initiativ, där framgången till stor del beror på väl uppbyggda lokala relationer och samarbeten. Inom Social Innovation Skåne ville vi därför testa om det gick att förfinas och utveckla metoden ytterligare på några olika platser i Skåne och utifrån olika teman. Nod-metoden är alltså ingen fysisk plats eller verksamhet, utan snarare ett lokalt processtöd för att stärka samverkan kring samhällsentreprenörskap, sociala företag och sociala innovationer med syfte att lösa gemensamma samhällsutmaningar. Detta Co-Lab har fokuserat på att skapa en bättre förståelse för hur lokal landsbygdsutveckling kan ske i samspel mellan kommuner och olika lokala samhällsentreprenörer, byalag och medborgare på landsbygden. Under projektets gång har vi bland annat haft en nod i Kristianstad och en i Svalöv:

Case Kristianstad – fokus stad och land samt bosättningsfrågan för nyanlända. Utgångspunkten för noden utgick ifrån en specifik förvaltning där en kommunal tjänsteperson (landsbygdsutvecklare) varit drivande i arbetet med den lokala Överenskommelsen samt utifrån frågeställningen: vilka erfarenheter får vi vid bred samverkan och utvecklade relationer i frågor som berör Överenskommelsen? Utgångspunkt var från en kommunal agenda där ingången till civilsamhälle, medborgare och/eller innovatörer sker just via tjänstepersonen.

Case Svalöv – fokus social mobilisering

Utgångspunkten var en relativt låg upplevd tillit mellan aktörer på gräsrotsnivå och kommunen, i både Svalöv och Landskrona, där gräsrotsaktörer insåg att en mobilisering behövdes för att skapa en starkare gemensam agenda i syfte att driva frågor självständigt och/eller gentemot kommunen. Här blev samverkan och mobilisering mellan de sociala företagen, initiativen och föreningarna också ett effektivt sätt att samtidigt stärka den egna verksamheten.

Processen delas in i tre faser:

Fas 1: närvaro, relationsbyggande och kartläggning

Ett första steg var att bjuda in Social Innovation Skåne i olika lokala sammanhang, för att lära känna tjänstepersoner, föreningar, företag och andra intressenter utifrån en icke-bestämd agenda eller samhällsutmaning i syfte att först lyssna in behov. Det gavs på så sätt möjlighet att utveckla samverkansprojekt tillsammans kring en aktuell samhällsutmaning.

Fas 2: projektutveckling och genomförande

Relationer och kontaktytor utvecklades på både bred och djup nivå inom noden. Social Innovation Skåne kunde bidra med kompetens och stöd till lokala projektledare och föreningar i lokala projekt, t ex genom att medverka på möten, skissa på samverkans- och finansieringsmodeller, jämföra lagstiftning och lösningar med andra kommuner runt om i Skåne, arrangera studiebesök och föreläsningar för att stödja processen.

Fas 3: bärkraftighet och lärdomar

När de lokala projekten var bärkraftiga på egen hand och nått en tillfredsställande utvecklingsnivå, kunde Social Innovation Skåne minimera sin roll i projektet. Då kvarstod goda relationer, vidgade nätverk och kunskapsöverföring för samtliga inblandade aktörer.

Vår slutsats är att en av de stora fördelarna med att arbeta med lokala noder i ett regionalt projekt, är att man kommer djupare in i lokala processer, förvaltningar och kan lättare bygga relationer. Eftersom vi arbetat med några parallella lokala noder, har vi kunnat jämföra utfall och effekter noderna emellan. Lärdomarna utifrån modernas olikheter har kunnat användas för att berika noderna ömsesidigt samt stärka olika perspektiv på lokala och regionala samhällsutmaningar.

Exempel: Co-Lab Regional nod – kapacitetsbyggande för samproduktion och designdrivet utvecklingsarbete

Ett Co-Lab vars syfte var att bidra med kapacitetsbyggande och en bättre förståelse för samproduktion och designdrivet utvecklingsarbete inom de fyra noderna i projektet Social Innovation Skåne. I centrum för kunskapscirkeln fanns uppbyggnaden av de fyra noderna och de frågeställningar som de lokala processledarna arbetade med. Forskarna bidrog med perspektiv från forskningen samt hjälp att formulera gemensamma frågeställningar och ansatser som kan möta flera av de mål projektet satte upp. Projektet har fungerat som en ”växellåda” där olika verktyg & metoder

och andra aktörer kunnat kopplas in när så behövdes. Den regionala noden samlade in kunskap från de lokala noderna och andra sammanhang inom projektet.

Exempel på teman och utvecklingsfrågor som detta Co-Lab fokuserade på är:

- Kartläggning av pågående och tilltänkta samverkansprocesser. Vem samproducerar man med? Hur gör man det? Vilka utmaningar och möjligheter ser man?
- Teori och praktik för samverkansprocesser och designdrivet utvecklingsarbete. Vad säger forskningen om samverkan och designdrivet utvecklingsarbete? Finns det koncept och metoder som projektets olika noder skulle kunna ha nytta av?
- Hur utvecklar vi förmågan till social mobilisering och medborgarinvolvering? Vilka metoder används? Hur kan vi lära av varandra?

Hur kan de olika delprojekten kopplas samman till ett mer långsiktigt innovationssystem? Vilka andra innovationssystem kan Social Innovation Skåne samverka med och hur kan denna samverkan se ut?

2. Pop-up Science Shops

Science shops är en metod och ett format där akademien och olika samhällsaktörer möts för att tillsammans lösa samhällsutmaningar – en medskapande process med ett vetenskapligt förhållningssätt. Science + (work)shop!

Forskning som bedrivs kan på så vis komma till nytta i verksamheterna, men det kan också bli att framtida forskningsprojekt skapas. Konceptet har använts av olika universitet och forskningsinstitut sedan 1970-talet, där det ofta har byggts ett fysiskt, permanent centrum i anslutning till ett lärosäte för att främja samverkan och partnerskap mellan akademien och andra sektorer.

Aktörerna i en science shop är utmaningsgivare från alla samhällssektorer, en processledare (gärna en s.k. gränsgångare) och forskare. Tillsammans identifierar de utmaningar som är av samhällsintresse och relevanta för forskningen. Utifrån utmaningarna belyses forskning som redan finns och kunskapsluckor identifieras där ny forskning behövs. Syftet är att skapa kopplingar mellan konkreta utmaningar och forskningen.

I Social Innovation Skåne testades en pop-up version, vilket innebär att den sätts upp där behovet uppstår – den första i sitt slag i Sverige. En försöksomgång genomfördes i Malmö som bestod av tre träffar där möten mellan organisationer i idéburen sektor tillsammans med akademien möjliggjordes.

Tillsammans identifierades utmaningar som de idéburna organisationerna står inför och man diskuterade olika frågeställningar som kan vara intressanta att forska kring. Forskare och ämnesexperter från Malmö universitet deltog i dessa diskussioner och tog frågeställningarna med sig som efter första träffen var 17 stycken till antalet.

Vid nästföljande träff hade forskarna tittat närmare på redan befintlig forskning. Här kan man ibland landa i att det handlar om att tillgängliggöra befintlig forskning eller att forskningsfrågor kan slås samman och beforskas vidare. Tredje träffen handlade om hur man kan gå vidare med forskningsfrågorna i organisationerna och hur finansieringen ska se ut.

ÖVERENSKOMMELSER & AVSIKTSFÖRKLARINGAR

Strategiskt viktiga skrivningar och dokument som använts för att visa på vinsterna med samverkan.

.....

1. Positionspapper

Genom att samla och analysera projektets praktiska erfarenheter har projektparterna identifierat och dokumenterat vad området 'social innovation' behöver för att utvecklas. Detta dokumenterades i ett så kallat 'Positionspapper för social innovation'. I positionspappret beskrevs nuläge och behov på kort, mellanlång samt lång sikt. Syftet var att etablera en riktning för fortsatt samverkan, engagemang, investeringar och insatser för främjandet av social innovation.

Med avstamp i positionspapperet försökte projektets parter att hitta former så att det gynnar både aktörer i innovationsstödssystemet och sociala entreprenörer i projektets eftermäle, genom att:

- Verka för att etablera en plattform för bred tvärssektoriell samverkan för aktörer som arbetar med att stödja sociala innovationer och sociala företag.
- Samverka kring en labbmiljö för sociala innovationer, där det kan initieras processer för utmaningsdriven innovation. Labbmiljön ska utgå från metodik som involverar aktörer från olika sektorer på ett sätt att de tillsammans formulerar behov samt utforskar och testar möjliga lösningar.
- Fortsätta utveckla metoder som lämpar sig för att främja sociala innovationer

och sociala företag utifrån våra olika kompetensområden.

- Verka för en fördjupad samverkan med en bredd av aktörer inom det innovationsfrämjande systemet i Skåne. För att stärka det regionala arbetet är det viktigt att relatera till andra aktörer och initiativ kring social innovation, såväl nationellt som internationellt.

2. Överenskommelsen Skåne

Inom ramen för projektet lyftes lokala överenskommelser som i sig är systemförändrande sociala innovationer. De synliggör innovationskraften som finns i den idéburna sektorn och är avsiktsförklaringar att i tvärasektoriell samverkan hitta hållbara lösningar på olika samhällsutmaningar. Överenskommelsen Skåne är Sveriges första regionala överenskommelse mellan idéburen och offentlig sektor och fungerar som en plattform för samverkan och är ett verktyg för att uppnå den regionala utvecklingsstrategin 'Det öppna Skåne 2030'. Överenskommelsen ska bidra till att stärka demokratin, öka delaktigheten och minska utanförskapet i Skåne. Överenskommelsen utgår från ett antal principer för hur offentliga och idéburna organisationer ska samverka, och som värnar idéburen sektors självständighet och roll som röstbärare, utförare och innovatör.

I projektet arbetades med Överenskommelsen som en utgångspunkt i påverkansarbetet för bättre infrastruktur för sociala innovationer i Skåne. Genom Överenskommelsen finns ett uppbyggt samtalsforum med den regionala

politiken där utmaningar och hinder för utvecklandet av sociala innovationer naturligt har kunnat lyftas. Överenskommelsens principer för samverkan har också fungerat som ett verktyg i uppstart, genomförande och utvärdering av aktiviteter som genomförts tillsammans med offentlig sektor.

Att ha Överenskommelsen som utgångspunkt och ramverk såväl på struktur- och strateginivå, som på aktivitetsnivå, har varit en viktig förutsättning för att skapa långsiktighet och ett hållbart system för sociala innovationer som fångar de mervärden olika sektorer kan bidra med. Genom Överenskommelsen har också idéburen sektor förberetts plats i andra strategiska och övergripande samverkansplattformar som i sin tur skapar förutsättningar för sektorn att driva strukturella och intermediära förutsättningsfrågor kring sociala innovationer.

Genom att förtydliga och förenkla samt ta fram breddad kunskap om Överenskommelsen, skapa ökad förståelse för social innovation.

KUNSKAPSUTVECKLING & KUNSKAPSDDELNING

Genom att förtydliga och förenkla samt ta fram ny kunskap, skapa ökad förståelse för social innovation.

.....

1. 100 sociala innovationer

Tillsammans i projektet skapades en unik samling av idéer, kreativitet, mångfald och innovation – 100 sociala innovationer i Skåne – för att användas som inspiration och kunskapsbas för alla som på olika sätt arbetar med utvecklingen av social innovation i Skåne och andra regioner i Sverige. De 100 sociala innovationerna sammanställdes i en digital lista på projektets hemsida och spreds för att stötta vårt vidare arbete med att belysa sociala innovationers potential att lösa samhällsutmaningar. Genom att lyfta fram historier och konkreta exempel på just sociala innovationer, såväl större bredare samverkansprojekt som enskilda innovatörsprojekt ville vi belysa bredden i och möjligheterna med social innovation. Det är viktigt att hitta, identifiera och lyfta fram de sociala innovationer av idag som har

potential att bli morgondagens stora sociala innovationer.

Följande kriterier användes i urvalet:

- Vilken samhällsutmaning adresserar innovationen?
- På vilket sätt är initiativet/idén nyskapande?
- Innovationen ska vara genomförbar och ha introducerats i samhället/på marknaden.
- Vilken effekt har/förväntas innovationen få?

Listan har varit inspirerande för flertalet regioner som också påbörjat arbetet med att ta fram egna 100-listor. Listan finns på www.socialinnovationskane.se

food change

Food 2 change är ett av 100 sociala innovationer i Skåne.

2. Lärkonferens

Inom ramen för projektet Social Innovation Skåne har vi arrangerat tre nationella lärkonferenser som syftat både till att vi delat med oss av kunskap vi fått inom projektet, och till att ta del av andras kunskap och erfarenheter inom området social innovation. Eftersom det funnits ett antal liknande projekt i Sverige under samma period, har vi också samlat dessa projekt och skapat ett lärande projekten emellan, dela kunskap och tillsammans hitta synergieffekter. Vid de två första konferenserna strävade vi efter ett tvärsektoriellt perspektiv både bland talare och bland deltagare, och intresset var väldigt stort från allmänheten att delta. Den avslutande och tredje konferensens fokus har varit att samla lärdomar för projektet i sin helhet utifrån genomförda utvärderingar utifrån ett system- och strukturperspektiv. Projektets medarbetare har bidragit såväl till programpunkter som till praktiskt genomförande av konferenserna.

Lärkonferens #1 genomfördes halvvägs in i projektet där deltagarna fick ta del av presentationer, analyser, lära mer om vårt och andra liknande projekt samt ta del av framtidsspaningar kring utvecklingen av

området social innovation regionalt och i Sverige.

Några av de frågor som diskuterades med alla dem som på olika sätt arbetade med liknande projekt och initiativ runt om i Sverige var: Vad har vi lärt oss? Vilka utmaningar har vi mött? Hur tar vi ut riktningen framåt? Hur kan vi samverka kring de här frågorna nationellt?

På **Lärkonferens #2** var temat verktyg och metoder som utvecklats och använts inom ramen för projektet för att bredda den palett av stöd och de arbetssätt som finns för social innovation. Fokuset var *hur* vi får social innovation att hända och växa och hur vi kan bygga strukturer som stödjer denna utveckling? Deltagarna fick ta del av hur man kan arbeta med designlab eller science shops, hur man etablerar en nod som struktur för samverkan eller hur en process för ett positionspapper kan vara nyckeln till framgångsrikt samskapande.

Lärkonferens #3 summerade våra lärdomar med stöd av de utvärderingar gjordes under projektets gång.

3. Utbildningspaket för kommuner - introduktion till social innovation och socialt företagande

Utifrån den övergripande frågeställningen ”Vad behövs för att lösa våra samhällsutmaningar och hur kan social innovation och socialt företagande bidra till och samverka med den kommunala verksamheten?” erbjöds en halvdagsintroduktion riktad främst till kommunala politiker och tjänstemän. Genom introduktionen ville vi belysa de goda exemplen i Skånes kommuner som man kan lära sig av, hur samverkan har gått till och vilka erfarenheter finns kring t ex flyktingmottagande, bostadsbrist och landsbygdsfrågor. Hur är t ex social innovation kopplat till landsbygden respektive staden och hur bidrar socialt företagande till kommunens arbete? En diskussion kring strukturer, partnerskap, upphandlingar och överenskommelser som en del kommuner använder för att möjliggöra samverkan kring kommunal verksamhet.

Upplägg

Upplägget var en komprimerad och innehållsrik halvdag, med olika exempel där social innovation och socialt företagande gjort skillnad med goda erfarenheter, modeller, verktyg och samverkansmetoder i ett föreläsningsspass. Föreläsningarna anpassas efter den kommun man möter; t ex i form av den statistik som presenteras och de konkreta exempel som tas upp. Detta förbereds genom att i förväg lägger upp innehållet i grova drag tillsammans med en tjänsteman på kommunen. Varje pass hålls av en specialist inom kompetensområdet, från de olika samverkansorganisationerna i projektet (Centrum för Publikt Entreprenörskap, Coompanion Skåne, Mötesplats Social Innovation och NÄTVERKET-Idéburen sektor Skåne) vilket ger en mångfald och bredd på innehållet. Efter föreläsningsspasset ges en workshop där man genom en enkel

swot-analys (identifiera styrkor, svagheter, möjligheter, hot) diskuterar utmaningar utifrån den lokala kontexten och identifierar dess eventuella behov, som man sen kan ta vidare till sin verksamhet. Efter introduktionen erbjuds fördjupning inom ett eller flera av de ämnena och verktyg/modeller som tas upp från samtliga deltagande organisationer.

Program:

- Introduktion och historisk utblick (Mötesplats Social Innovation)
- Olika samverkansmodeller (t ex IOP, social upphandling) Koppling till överenskommelsen med idéburen sektor och de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030. (NÄTVERKET–Idéburen sektor Skåne)
- Regionala exempel på sociala företag och samverkan med kommun (Centrum för Publikt Entreprenörskap och Coompanion Skåne)
- Workshop kring sina lokala behov med utgångspunkt i en swot-analys

4. Forskningsutblick

Inom ramen för projektet har vi initierat ett nytt forskarnätverk där syftet är att utveckla en bas och mötesplats för forskare inom social innovation. Arbetet har fokuserat på att utveckla samarbetet mellan olika regioner och forskningsmiljöer i Sverige samt att främja och uppmuntra pågående och ny forskning om social innovation. Alla forskare som är intresserade av ämnet välkomnades som medlemmar i nätverket. Under projektets gång har ca 3 träffar per år genomförts och nätverket bestod vid avslutat projekt av ca 30 forskare vid olika lärosäten i Sverige.

5. Nätverk Famna Syd

Famna Syd är ett regionalt nätverk till Famna, riksorganisation för idéburen vård och social omsorg. Syftet med att NÄTVERKET–Idéburen sektor Skåne och Överenskommelsen Skåne tog ett initiativ till att bilda ett regionalt nätverk för idéburna vårdgivare var att stärka aktörernas interna samverkan och deras samlade position i Skåne. Initiativet har bidragit till att stärka aktörerna och har möjliggjort dialoger med regionala och lokala politiker där förutsättningarna för sektorn att stärkas och verka i Skåne har diskuterats.

Relationen mellan idéburna vård och sociala omsorgsgivare har traditionellt präglats av konkurrens om tillgängligt verksamhetsstöd eller andra finansieringsformer. Genom att bilda nätverket har man på ett enklare sätt kunnat diskutera frågor om samverkan och samarbeten diskuterats. Detta har uttryckts t ex i framtagandet av gemensamma mål för sektorns möjligheter att stärkas i Skåne.

Idag utgör idéburna vård och sociala omsorgsgivare endast 2,3% av det totala utförandet av vård och omsorg. Motsvarande siffra för Danmark är nästan 14%. Här finns en stor utvecklingspotential som i sin tur möjliggör en ökad innovationsförmåga inom vård och omsorg, till nytta för brukarna.

SOCIAL
INNOVATION
Skåne

